

בבא מציעא ל"ז

רב יהודה א' בשם שמואל ר' יוסי חלוק אף למדנו במשנה, שלדעת רבי יוסי, השוכר פרה בראשונה והלכה כמותו אף בראשונה והשאיילה ומתה באונס, אין השואל משלם לשוכר, שאם כן כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חברו. אמר רב יהודה בשם שמואל, הלכה כרבי יוסי. אמר לו רב שמואל בר יהודה לרב יהודה, אמרת לנו משם שמואל שרבי יוסי חולק אף בדין הראשון שבמשנה. ששנינו במשנה, שומר שנגנב ממנו ושילם ולא רצה להישבע, לכשנמצא הגנב מקבל הוא את הכפל. ורבי יוסי חולק אף זה, וסובר שאין השומר מקבל כפל מהגנב, אלא יחזיר את הכפל לבעלים. שאל אותו האם הלכה כמותו? אמר לו רב יהודה, שרבי יוסי חלוק אף בראשונה והלכה כמותו אף בראשונה.

וכן א' ר"א ור"י אמר שר' יוסי מודה בראשונה שכבר אמר הריני משלם וכן אמר רבי אלעזר, חלוק היה ר' יוסי אף בראשונה, והלכה כמותו אף בראשונה. ורבי יוחנן, אמר מודה היה רבי יוסי בראשונה, כיון שכבר שילם. שואלת הגמרא, האם דווקא כששילם זכה השומר בכפל, והרי רבי חייא בר אבא אמר בשם רבי יוחנן, אין הכוונה במשנה בדווקא שילם ממש, אלא כיון שאמר הריני משלם אף על פי שלא שילם? אלא עונה הגמרא, שצריך לומר שכך אמר רבי יוחנן, מודה היה רבי יוסי בראשונה, שכבר אמר הריני משלם.

משנה

אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה, ואיני יודע איזה מכם. או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה, ואיני יודע איזה הוא, נותן לזה מנה ולזה מנה, הואיל והודה מפי עצמו.

שנים שהפקידו ונחלקו של מי הגדול שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים, ולאחר זמן כשבאו ליטול פקדונם זה אומר שלי מאתים, וזה אומר שלי מאתים, נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו. אמר רבי יוסי, כיון שאחר מהם הפקיד מנה ומרמה שהפקיד מאתים,

אם לבסוף יקבל רק מנה לא הפסיד כלום ברמאותו, ולא יודה לעולם על האמת. אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו. וכן שנים שהפקידו כלי, אחד יפה מנה ואחד יפה אלף וזו. זה אומר יפה שלי, וזה אומר יפה שלי. נותן את הקטן לאחד מהן, ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני, והשאר יהא מונח עד שיבוא אליהו. אמר רבי יוסי, אם כן מה הפסיד הרמאי? אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו.

גמרא

בגזל קנסו מפני שעשה איסור בפקדון מדייקת הגמרא, ממה ששנינו בתחילת המשנה, לא קנסו שהגוזל משנים ולא יודע ממני נותן לזה מנה ולזה מנה, משמע שמוציאים ממון מספק. ולא אומרים שכיון ואינו יודע למי מהם חייב נעמיד את הממון בחזקת הנתבע, ויהיה מונח עד שיבא אליהו. וקשה שהרי בסיפא שיש ספק מי הפקיד את המאתיים, לא צריך לתת לכל אחד מאתיים, אלא אומרים שכל אחד יקבל רק מנה, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו? אמר לו, אין להקשות מפקדון על גזל. בגזל שעשה איסור חכמים קנסוהו, בפקדון שלא עבד איסור לא קנסוהו.

לא קשה מפקדון על פקדון רישא נעש' ומקשה הגמרא שקשה מפקדון על פקדון, ומגזל כמי הפקידו בב' כריכות על גזל. פקדון על פקדון ממה ששנינו ברישא, או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע איזה הוא, נותן לזה מנה ולזה מנה. וקשה ממה ששנינו בסיפא, ששנים שנחלקו מי מהם הפקיד מאתיים הנותר יהיה מונח עד שיבוא אליהו? אמר רבא, ברישא נעשה כמי שהפקידו לו בשני כריכות שהיה לו לדייק. כשאדם אחד הפקיד אצלו, הוא כשנים שהפקידו אצלו בשתי כריכות זה שלא בפני זה, שהיה צריך לדייק מי הפקיד מנה ומי מאתיים. בסיפא, נעשה כמי שניהם בזמן אחד. ויאמר להם אם אתם לא הקפדתם זה על זה, אין אני צריך לדייק מי נתן מנה ומי מאתיים. אבל כשהפקידו שניהם זה בפני זה כמו שהם נאמנים זה על זה, להפקיד שני פקדונותם בצרור אחד. שאינו צריך לדייק מה יש לכל אחד בתוכו⁷³.

קשה מגזל על גזל גזל מאחד מה' ואינו יודע ומי מניח גזילה ומסתלק דברי ר"ט ממה ששנינו במשנה⁷⁴ במסכת יבמות, גזל מאחד מחמשה ואינו יודע ממני גזל, וכל אחד תובעו, מניח גזילה ביניהם ומסתלק, דברי רבי טרפון. ומכאן שאין מוציאים ממון מספק, ואומרים העמד ממון בחזקת בעליו⁷⁵. ומוכח שמשנתנו

73 ואע"ג של היה כרך אחד כיון שהפקידו זה בפני זה גילו דעתם שלא חשדו זה את זה לומר שמא חבירו יתבע המאתיים. רש"י.

74 אפשר לשאול מהברייתא, ומודה ר"ט, ומדוע הוא מודה אלא שעדיף להקשות מהמשנה יבמות על משנתנו. תוס'.

75 אינו שייך למחלוקת ר"י ור"ה בברי ושמא. מפני שגם לר"ט אפ' לומר שמניח גזילה ביניהם מפני שהוא יודע

היא כרבי טרפון, שהרי בבריתא על המשנה שם שנינו, מודה רבי טרפון באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם, שנותן לזה מנה ולזה מנה⁷⁶, וזה כפי ששנינו במשנתנו? מתרצת הגמרא, שם מדובר שהם תבעו אותו, ואינו חפץ לתת אלא מן הדין. ולכן מספק אין לנו לחייבו לתת לכל אחד ואחד. כאן בבא לצאת ידי שמים⁷⁷, ובא מאליו להמלך מה יעשה כדי שלא יענש. וודאי שאומרים לו, לא יצאת ידי שמים עד שתתן לשניהם, שאם תהא מונחת עד שיבא אליהו הנגזל מפסיד על ידך. ומוכח שטעמה של המשנה הוא בבא לצאת ידי שמים, מכך שהתנא תלה את הטעם בהודה מפי עצמו, ומשמע שלא היה אדם תובעו כלום והוא בא להמלך.

שואלת הגמרא, ושם שהם שתובעים אותו, מה הוא אומר? אמר רב יהודה בשם רב, הלה שותק. רב מתנה אמר בשם רב, הלה צווח ואומר לכל אחד איני מכירך. מי שאמר הלה צווח, אבל שתיקה כהודאה. ומי שאמר הלה שותק, סובר שהשתיקה כאן אינה כהודאה. שיכול לומר לו, שתקתי לכל אחד מפני שחשבתי אולי הוא זה שגזלתי.

הגמרא שואלת על מה ששנינו, מניח גזילה ביניהם ומסתלק. האם יכולים לקחתה וללכת, נמצא שהוא מוציא מידו כדי להפסיד את הנגזל עולמית. והרי רבי אבא בר זבדא אמר, כל ספק הינוח לכתחלה לא יטול⁷⁸, ואם נטל לא יחזיר? אמר רב ספרא, מה ששנינו מסתלק לא שהם יקחוהו וילכו, ולא שיוציאנה מידו, אלא תהא מונחת בידו עד שיתברר הדבר⁷⁹.

בטענת שמא גם ל"ע מעמידים ממון שאל אביי את רבא, האם רבי עקיבא סובר שבספק ממון מוציאים ממון מספק, ולא אומרים העמד ממון בחזקת הבעלים. והרי ששנינו, נפל הבית עליו ועל אמו, ואין ידוע איזה מת

בודאי שלא גזל מכולם, ובברי ושמא הוא יודה שברי עדיף. ואפ' לומר גם לר"ע שישלם לכל אחד מפני שהוא יודע בודאי שהוא חייב לאחד מהם, אבל בברי ושמא יודה שאינו חייב. תוס'.

76 ומכאן שרבי טרפון מודה בזה ומהו ההבדל. רש"י.

77 לכאורה נראה שכעת לא צריך את התירוץ הראשון ואין חילוק בין כרך א' לב' כריכות. הרישא בבא לצאת ידי שמים והסיפא כשתבעו. אבל ממה שלא אמר אלא התם דקא תבעי מוכח שלא חזר מהיריץ הראשון. לכן נראה שכל המשנה היא בבא לצאת ידי שמים ובסיפא שהוא בכרך אחד לא היה לו לדקדק ואינו חייב אפ' לצאת ידי שמים. ולר"ט נקט אבי של א' מכם שאפ' בשמא ושמא נותן לכל א' בבא לצי"ש. ולר"ע שכיון שהוא שמא ושמא אינו חייב לתת לכל א' אלא לצי"ש. ואם הם הפקידו אצלו מסתמא תבעו אותו והוא ברי ושמא וחייבים לר"ע מן הדין. והמשנה הגזול מחב' פרוטה יוליכנו אפ' למדי היא כדי לצאת ידי שמים להביא קרבן. ואינו יכול להביא קרבן אם לא הביא את גזילו. תוס'.

78 לככתחלה המוצא לא יטלנו שכשיבא בעליו לא ימצאנו ואין בו סימן שיכריז לפיכך ינחנו זה ובעליו יבא ויטלנו, וכל שכן לודאי הינוח ואם נטל לא יחזיר. ואם בא אחר ואמר שלי הוא ואינו נותן בו סימן לא יחזירנו. שמא אינו שלו וסוף הבעלים לבוא, ויביא עדים שהניחו שם. לפיכך יהא מונח ביד זה עד שיבא אליהו. ומכאן שבדבר שיש ספק של מי הוא צריך להניחו ביד מי שהוא עד שיתברר הדבר. רש"י.

79 ומסתלק הוא סילוק הדין ויניח גזילה בפניהם בב"ר ויאמר בררו של מי הוא ויטול ומסתלק מן הדין, והגזילה יניח בידו עד שיבא אליהו. רש"י.

ראשון⁸⁰. יורשי הבן אומרים האם מתה ראשונה⁸¹, ויורשי האם אומרים הבן מת ראשון⁸², בית שמאי ובית הלל שנחלקו בנפילות אחרות בפרק מי שמת, שלב"ש אומרים יחלוקו, ולבית הלל אומרים נכסים בחזקתן, כאן כולם מודים שיחלוקו. ואמר רבי עקיבא, מודה אני בזה שהנכסים בחזקתן⁸³? אמר לו, שם הוא שמא ושמא, ולכן הנכסים בחזקתם. אבל בגזל אחד מחמשה הוא ברי ושמא, שכל אחד טוען ברי לי שאותי גזל, וזה אומר איני יודע, וברי ושמא ברי עדיף.

המשנה היא דברי ר"ע בשמא ושמא אלא שהעמדנו את המשנה בבא לצאת ידי שמים ושמא, שאומר לשנים שאינו יודע ממי גזל, והדין שנותן לזה מנה ולזה מנה? ולכאורה משנתנו היא לדברי רבי עקיבא⁸⁴, שהרי שנינו, מודה רבי טרפון באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם. ולמי רבי טרפון מודה, לרבי עקיבא. וכן מוכח שהמשנה מדברת במקרה ששניהם אומרים שמא, מפני שלא שנינו במשנה שהם תובעים אותו ואומרים אותי גזל? ועוד, שרבי חייא שנה את הברייתא של גזלתי אחד מכם בתוספתא ושנה אותה כך, אמר לשנים גזלתי אחד מכם ואיני יודע איזהו. זה אומר איני יודע, וזה אומר איני יודע נותן לזה מנה ולזה מנה, כמו ששנינו במשנה⁸⁵, ומכאן שהמשנה היא בשמא ושמא? עונה הגמרא, הרי העמדנו את המשנה בבא לצאת ידי שמים.

הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה כשהפקידו בעדרו שלא מדעתו רבא ביאר לעיל את הסתירה במשנה לגבי ספק בפקדון, ואמר שאם הפקידו בשני פעמים, היה לו לדייק ממי קיבל כל דבר, ולכן אם אינו יודע עליו להחזיר לשניהם. אבל אם שניהם הפקידו בבת אחת, מחזיר לכל אחד מנה והנותר יהי מונה, שהרי גם הם לא חששו. כעת מביאה הגמרא, שרבינא הקשה לרב אשי, האם רבא אמר כל בשתי כריכות היה לו לדייק, הרי רבא אמר, ויש אומרים רב פפא, במחלוקת רבי טרפון ורבי עקיבא,⁸⁶ הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה זה תלה אחד וזה שנים. זה

80 והיו לאמו נכסים מבית אביה. רש"י.

81 ויורשי הבן אומרים האם מתה ראשונה. וירשה בנה ואחריה מת הבן ואנו יורשין אותו.

82 הבן מת ראשון ולא ירש את אמו להוריש אתכם נכסים אלא הבן מת ראשון ואחר כך מתה אמו ואנו יורשים אותה.

83 רש"י כתב אפילו שאני משל ב"ש ואומר בשאר הנפילות יחלוקו, בזה אני מודה לב"ה שהנכסים בחזקתן. תוס' כתבו שר"ע אינו מתלמידי ב"ש שהרי בצרת הבת ר"ע סובר כב"ה. אלא אגב ששנה אלו ואלו מודים שנה כאן מודה אני. תוס'.

84 תוס' הקשו הרי אם הם דברי ר"ט כ"ש שלר"ע נותן לזה מנה ולזה מנה. וי"ל שהשאלה מנין שהם דברי ר"ע מן הדין, אליהם לצי"ש. ותירצו שממה שאמרו ומודה ר"ט הוא מודה לר"ע שאמר שמשלם מן הדין לכ"א, ור"ט אמר שמן הדין מניח ביניהם ומסתלק. אבל הוא מודה שמשלם לצי"ש לכל אחד. והגמרא אומרת הרי העמדנו כשבא לצי"ש, ור"ט אמר שכמו שאמרת שמשלם לצי"ש בשמא ושמא, כך אני מודה שמשלם כאן לצי"ש. תוס'.

85 ולא גורסים יחלוקו. רש"י.

86 תוס' הקשו והרי המשנה היא לצי"ש. וי"ל שממה שנקט במשנה שבאה גם כר"ע אביו של א' מכם משמע משום שהוא שמא ושמא אינו חייב אלא לצי"ש. אבל הפקידו בעצמם שמסתמא שתובעים אותו והוא ברי ושמא, חייב מן

אומר שנים שלי וזה אומר שנים שלי, שמניח רועה ביניהן ומסתלק. והרי שם הוא כשתי כריכות, ואפילו שהפקידו זה בפני זה הוא דבר הנראה, מי מביא אחד ומי מביא שנים?⁸⁷ אמר לו, מדובר שהפקידו בעדרו של רועה שלא מדעתו⁸⁸.

צריכים לומר שחכ' חולקים על ר"י גם שואלת הגמרא, לשם מה השמיעה המשנה את במקום הפסד ולא זו אף זו

שני המקרים גם המפקיד כסף וגם במפקיד כלים? ומבארת הגמרא, שצריכים להשמיע את הדין בשניהם. אם התנא היה אומר את מחלוקתם בדין הראשון, היינו אומרים שחכמים אמרו שהמנה השלישי יהא מונח, משום שאין בכך הפסד. אבל בשני כלים שיש הפסד של כלי הגדול ששברוהו, וכשיבא אליהו ויאמר של מי הוא הבעלים, נמצא מפסיד בשבירתו. והיינו אומרים שחכמים יודו לרבי יוסי שהכל יהא מונח. ואם התנא היה שונה את מחלוקתם בדין השני, היינו אומרים שרבי יוסי אומר שהכל יהיה מונח, משום שהפסד בשבירת הכלי הגדול. אבל בשלשה מנים שאין הפסד, רבי יוסי יודה לחכמים שרק המנה השלישי יהיה מונח.

שואלת הגמרא, הרי טעמו של רבי יוסי הוא משום הפסד הרמאי, ואיך יעלה על הדעת שהוא יודה לחכמים במנה השלישי? אלא הצריכותא בשני הדברים היא לחכמים, ואם התנא היה שונה את הדין בכלים לא היה צריך לשנותו במעות, ולא זו אף זו שנינו.

הדין אפ' לא עבר איסור, כיון שהיה לו למידק. ולכן קשה הרי למה שא' רבא אפ' לר"ע מניח ביניהם אע"ג שהיה לו למידק, כמו שיפרשו. משום שלא עשה איסור. והיה אפ' להקשות בלא רבא מר"ע שאמר במקח שאע"ג שלא עשה איסור משלם לכל אד. תוס'..

87 רש"י. ותוס' הקשו שהמשנה מדברת אפ' כשהפקידו זה מאתים בב' כיסים וזה מנה בכיס א'. ואולי רבא מדבר כשזה הפקיד טלה כחוש וזה טלה שמן. אלא יש לומר שהפקידו טלאים זה בפני זה היה לו לדייק ואינו יכול לומר אתם לא הקפדתם. משום שאינם יכולים לתקן מפני שאפ' יפקידו שלא בפני השני חברו יראה אותם במרעה וישאל של מי הם. אבל במעות שהיה יכול להפקיד לא בפ' חברו יכול לומר להם, אתם לא הקפדתם, כ"ש שאני לא הייתי צריך לדייק. תוס'.

88 לא דוקא שלא ידע אלא שלא בראיתו שאי אפשר לומר לו שהיה לו לדייק. תוס'.

